

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7So/33/2015
Identifikačné číslo spisu:	4014200993
Dátum vydania rozhodnutia:	31.03.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:4014200993.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej, a členiek senátu JUDr. Júlie Horskej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci navrhovateľky: Z.X., H. K. XX/XX, N., proti odporkyni: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ulica 29. augusta č. 8, Bratislava, o výšku vdovského dôchodku, na odvolanie navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 26. januára 2015, č. k. 23Sd/299/2014-14, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sd/299/2014-14 zo dňa 26. januára 2015 m e n í tak, že rozhodnutie odporkyne zo dňa 19. augusta 2014, č. XXX XXX XXXX X z r u š u j e a vec v r a c i a odporkyni na ďalšie konanie.

Navrhovateľke náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

K. súd napadnutým rozsudkom podľa § 250q ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) potvrdil rozhodnutie odporkyne zo dňa 19. augusta 2014, číslo XXX XXX XXXX X, ktorým odporkyňa podľa § 2 ods. 2, § 3 a § 4 zákona č. 274/2007 Z. z. o príplatku k dôchodku politickým väzňom v znení neskorších predpisov a § 75 a § 81 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) zamietla žiadosť navrhovateľky o príplatok k vdovskému dôchodku zo dňa 11. augusta 2014 s odôvodnením, že príplatok bol ako štátna sociálna dávka priznaný jej manželovi a po priznaní sa stal neodlúčiteľnou súčasťou jeho starobného dôchodku. Príplatok ani jeho časť ako štátna sociálna dávka samostatne neprechádza na vdovu po politickom väzňovi. Suma vdovského dôchodku sa týmto prípade určuje zo starobného dôchodku politického väzňa zvýšeného o príplatok, ktorý sa stal súčasťou starobného dôchodku. Pri súbehu nároku na výplatu starobného dôchodku, ktorého suma je vyššia, a nároku na výplatu vdovského dôchodku, ktorého suma je nižšia, sa vdovský dôchodok vypláca súlade s § 81 ods. 2 zákona o sociálnom poistení v sume jednej polovice. Zákonnosť postupu Sociálnej poisťovne pri priznávaní vdovského dôchodku po poberateľovi starobného dôchodku zvýšeného o príplatok potvrdil aj NSSR v rozsudku sp. zn. 7So/17/2010 zo dňa 26. januára 2011.

Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu vyplýva, že odporkyňa nepochybila, keď vdovský dôchodok vypočítala zo sumy starobného dôchodku nebohého manžela, zvýšeného o príplatok k dôchodku politickým väzňom a len následne vykonala krátenie vdovského dôchodku v súbehu so starobným dôchodkom navrhovateľky. Nepochybila ani tým, keď rozhodla o výplate nižšieho vdovského dôchodku vo výške 1 a o výplate celého starobného dôchodku navrhovateľky. Príplatok, ktorý bol priznaný nebohému manželovi sa nestal predmetom dedenia ani tej skutočnosti, že by ho mala navrhovateľka poberať v plnej výške. Správny orgán pri rozhodovaní postupoval v súlade s právnym názorom Najvyššieho súdu SR vysloveným v rozsudku sp. zn. 7So/17/2010 zo dňa 26. januára 2011 a ktorý bol uverejnený v Zbierke stanovísk a rozhodnutí NS SR č. 4/2012.

O náhrade trov konania súd rozhodol tak, že navrhovateľke súd nepriznal náhradu trov konania, pretože nemala v konaní úspech.

Rozsudok krajského súdu napadla navrhovateľka odvolaním. Nesúhlasila s postupom odporkyne pri výpočte jej vdovského dôchodku. Poukázala na právny názor Najvyššieho súdu SR č. 9So/5/2013 zo dňa 26. februára 2014 v ktorom je uvedené, že príplatok k dôchodku ošetrovaný zákonom č. 274/2007 Z. z. sa zlučuje s dôchodkom len na účely ďalšieho vyplácania s dôchodkom ku ktorému patrí pri zachovaní autonómnosti dôchodku a daného príplatku k dôchodku, ako štátnej sociálnej dávky. Pri výpočte vdovského dôchodku tak bola diskriminovaná oproti vdovám, ktorým boli krátené príplatky k dôchodku opravené a vdovské dôchodky boli upravené tak, že im bol rozdiel doplatený.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu navrhovateľky žiadala rozsudok krajského súdu potvrdiť. Uviedla, že navrhovateľka v preskúmanom konaní ako aj v odvolaní podanom proti rozsudku krajského súdu poukazuje na rozsudok NS SR sp. zn. 9So/5/2013 zo dňa 26. februára 2014, ktorým Najvyšší súd SR rozhodol odlišne s právnym názorom, vysloveným v rozsudku sp. zn. 7So/17/2010 zo dňa 26. januára 2011, ktorý bol zovšeobecnený a uverejnený pod č. 61 v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR č. 4/2012. Poukázala na to, že v obdobných prípadoch postupuje v súlade s týmto právnym názorom. V súlade s uvedeným ak bol k starobnému dôchodku zomrelého manžela priznaný príplatok k dôchodku politickým väzňom, stal sa od okamihu jeho priznania súčasťou starobného dôchodku. Príplatok k dôchodku politickým väzňom, ani jeho časť ako štátna dávka podľa § 1 zákona č. 274/2007 Z. z. potom samostatne neprechádza na jeho vdovu, výška jej vdovského dôchodku sa určuje zo starobného dôchodku jej zomretého manžela zvýšeného o príplatok. Rozsudok sp. zn. 9So/5/2013 zo dňa 26. februára 2014, na ktorý poukazuje navrhovateľka, je rozhodnutím NS SR, ktoré je záväzné pre rozhodnutie v konkrétnej veci. Nie je judikátom, teda rozhodnutím, ktoré má význam pre ďalšie rozhodovanie v obdobných veciach. Odporkyňa postupuje pri určovaní sumy príplatku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 a § 250s OSP) preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo bez nariadenia pojednávania (§ 250l ods. 2 a § 250ja ods. 2 OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk <. (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu je potrebné vyhovieť.

Podľa § 75 ods. 1 zákona o sociálnom poistení suma vdovského dôchodku je 60% starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku, na ktorý mal alebo by mal nárok zomretý manžel ku dňu smrti. Ak sú splnené podmienky nároku na dva dôchodky, vdovský dôchodok sa určí z vyššieho dôchodku.

Podľa § 3 ods. 5 zákona o príplatku k dôchodku politickým väzňom, príplatok sa zlučuje so starobným dôchodkom, predčasným starobným dôchodkom, invalidným dôchodkom, vdovským dôchodkom, vdoveckým dôchodkom, sirotským dôchodkom, výsluhovým dôchodkom, invalidným výsluhovým dôchodkom, vdovským výsluhovým dôchodkom, vdoveckým výsluhovým dôchodkom a sirotským výsluhovým dôchodkom.

Zákon o príplatku k dôchodku politickým väzňom upravuje poskytovanie príplatku k dôchodku ako štátnej sociálnej dávky (ďalej len "príplatok") na zmiernenie krívd spôsobených komunistickým režimom v období od 25. februára 1948 do 31. decembra 1989 politickým väzňom 1 a osobám pozostalým po popravenom alebo zomretom politickom väzňovi počas výkonu trestu, počas zaradenia do vojenských táborov nútených prác, protiprávneho násilného odvlčenia do bývalého Zväzu sovietskych socialistických republík a do táborov, ktoré mal bývalý Zväz sovietskych socialistických republík zriadené v iných štátoch alebo počas zaradenia do tábora nútených prác a ich rodinným príslušníkom za znevýhodnenie na trhu práce a nižší dôchodok.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne zo dňa 19. augusta 2014, ktorým bola zamietnutá žiadosť o zvýšenie príplatku k vdovskému dôchodku s poukazom na § 2 ods. 2, § 3 a § 4 zákona č. 274/2007 Z. z. o príplatku k dôchodku politickým väzňom a § 75 a § 81 ods. 2 zákona o sociálnom poistení vzhľadom na súbeh nároku na výplatu starobného dôchodku a vdovského dôchodku.

Navrhovateľke, poberateľke starobného dôchodku od 1. júna 1995 bol vdovský dôchodok priznaný po smrti manžela M. O. od 2. novembra 2013 v sume 148,90 eur mesačne.

Z vykonaného dokazovania krajským súdom a z dávkového spisu odporkyne je preukázateľne zistené, že manžel navrhovateľky M.X. v konaní vedenom u odporkyne o priznanie príplatku k dôchodku politickým väzňom preukázal, že bol zaradený do vojenských táborov nútených prác od 1. októbra 1951 do 3. novembra 1953 (765 dní). Po preukázaní zákonných podmienok potrebných pre priznanie príplatku k dôchodku politickým väzňom mu bol od 1. januára 2009 priznaný príplatok k dôchodku v sume 51,10 eur mesačne, ktorý sa stal súčasťou jeho starobného dôchodku.

Po smrti manžela M.X. bol navrhovateľke priznaný vdovský dôchodok rozhodnutím č. 396 113 7210 0-I. zo dňa 19. novembra 2013.

Od 2. novembra 2013 navrhovateľka súčasne spĺňala podmienky nároku na výplatu vdovského dôchodku a starobného dôchodku v nižšej sume. Pretože suma starobného dôchodku bola vyššia ako suma vdovského dôchodku, odporkyňa sa rozhodla pre výplatu vdovského dôchodku v jeho jednej polovici.

Dňa 11. augusta 2014 navrhovateľka podala žiadosť o opravu príplatku k dôchodku. Dôvodila tým, že Sociálna poisťovňa v roku 2009 rešpektovala právny názor NS SR uvedený v rozsudku sp. zn. 9So/174/2008 zo dňa 29. apríla 2009 a všetkým dotknutým vdovám príplatky k dôchodku opravila a rozdiel doplatila, ale v ďalších rokoch naďalej vypočítala dôchodky tak, ako pred rokom 2009, tzn. príplatok vyplácaný v súbehu s vdovským dôchodkom krátila na polovicu, čím vdova po politickom väzňovi nedostala 60% príplatku podľa zákona, ale len 30% tohto príplatku. V žiadosti o opravu príplatku k dôchodku navrhovateľka tvrdila, že Najvyšší súd SR dňa 26. februára 2014 rozhodol rozsudkom sp. zn. 9So/5/2013 tak, že príplatok k dôchodku priznaný podľa § 1 zákona č. 274/2007 Z. z., podľa ktorého príplatok je štátnou sociálnou dávkou a štát poskytuje finančné prostriedky na osobitný účet Sociálnej poisťovne a nie je možné ju meniť bez ohľadu na to, či výplata dôchodkovej dávky u poberateľky vdovského dôchodku je podľa § 81 ods. 2 zákona o sociálnom poistení upravená z dôvodu súbehu takej dôchodkovej dávky s inou dôchodkovou dávkou na polovicu. Príplatok k dôchodku upravený zákonom č. 274/2007 Z. z. žiadala opraviť a rozdiel doplatiť so spiatou platnosťou. Preskúmaným rozhodnutím bola táto jej žiadosť zamietnutá.

V posudzovanej právnej veci bol medzi účastníkmi konania sporný spôsob výpočtu vdovského dôchodku po zomrelom manželovi v roku 2013. Zomrelý manžel bol poberateľom starobného dôchodku zvýšeného o príplatok k dôchodku politického väzňa v sume 51,10 eur.

Ďalej bol sporný samotný výpočet výšky vdovského dôchodku postupom odporkyne podľa právneho názoru vysloveného NS SR v rozsudku sp. zn. 7So/17/2010 zo dňa 26. januára 2011, ktorý bol

zovšeobecnený a uverejnený pod číslom 61 v zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR č. 4/2012. Navrhovateľka argumentovala právnym názorom vysloveným v rozsudku sp. zn. 9So/5/2013 zo dňa 26. februára 2014.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že navrhovateľke bol v roku 2013 po zomrelom manželovi priznaný vdovský dôchodok sume 148,90 eur mesačne. Z odôvodnenia rozhodnutia zo dňa 19. novembra 2013 č. 396 113 7210 0-I. je zrejmé, že v čase smrti mal manžel nárok na starobný dôchodok v sume 496,30 eur mesačne. Podľa § 75 ods. 1 zákona o sociálnom poistení je suma vdovského dôchodku 60% tejto sumy, to znamená 297,80 eur mesačne. Pretože suma starobného dôchodku (navrhovateľky) je 366,80 eur mesačne, to znamená je vyššia ako 297,80 eur mesačne (čo je suma vdovského dôchodku) navrhovateľke sa bude vyplácať vdovský dôchodok v sume jeho jednej polovice, to znamená 148,90 eur mesačne.

Odporkyňa v predmetnom konaní argumentuje tým, že v roku 2013 rozhodla o priznaní vdovského dôchodku od 2. novembra 2013 v sume 148,90 eur mesačne. Tvrdí, že vdovský dôchodok navrhovateľky bol určený zo sumy starobného dôchodku zomretého manžela a že tento dôchodok bol už zvýšený o príplatok politického väzňa postupom, ktorý je uvedený v rozsudku NS SR sp. zn. 7So/17/2010 zo dňa 26. januára 2011.

Krajský súd považoval postup odporkyne pri výpočte sumy vdovského dôchodku navrhovateľky za súladný so zákonom keď konštatoval, že odporkyňa postupovala podľa rozsudku NS SR sp. zn. 7So/17/2010 zo dňa 26. januára 2011.

Odvolací súd po oboznámení sa s premetom odvolacieho konania a po oboznámení sa aj s obsahom dávkového spisu odporkyne dospel k záveru, že neprávoplatné rozhodnutie zo dňa 19. augusta 2014, ktoré krajský súd potvrdil ako vecne správne a zákonné je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov (§ 250j ods. 2 písm. d/ OSP).

Dňa 13. augusta 2014 sa u odporkyne začalo konanie na základe žiadosti o opravu príplatku k dôchodku podľa zákona č. 274/2007 Z. z. Úlohou odporkyne tak bolo o takto podanej žiadosti rozhodnúť v súlade so zákonom o sociálnom poistení tak, aby nielen z výrokovej časti rozhodnutia, ale aj z jeho odôvodnenia boli dostatočne zrejmé a preskúmateľné dôvody a samotný postup pri výpočte sumy vdovského dôchodku, na základe ktorých bolo o žiadosti o opravu príplatku k dôchodku rozhodnuté.

Chýbajúce náležitosti preskúmaného rozhodnutia odporkyňa podrobne uviedla v doplňujúcom vyjadrení 10. decembra 2014. Pokiaľ zvolila tento postup, tento nie je súladný so zákonom. Právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého procesu. Túto zásadu konania musí rešpektovať aj súd v preskúmanacom konaní.

Odvolací súd z vyššie uvedených dôvodov rozsudok krajského súdu podľa § 220 OSP zmenil a v súlade s § 250ja ods. 4 v spojení s § 250l ods. 2 a § 250q ods. 2 OSP rozhodnutie odporkyne zo dňa 19. augusta 2014 zrušil a vec vrátil odporkyni na ďalšie konanie, v ktorom je viazaná právnym názorom najvyššieho súdu (§ 250ja ods. 5 OSP).

O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol tak, ako je to uvedené vo výroku tohto rozsudku v súlade s § 224 ods. 1 v spojení s § 151 ods. 1 OSP, lebo v konaní úspešná navrhovateľka náhradu trov konania nežiadala.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zák. č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok n i e j e prípustný